

Valtiovarainministeriölle

Taustaa

Pyynnön taustalla on hallitusohjelman kirjaus luopumisesta turpeen pääasiallisesta energiakäytöstä ja ennusteesta, jonka mukaan sen käyttö päättyy 2030 luvulla. Turpeen energiakäyttö, siitä luopuminen ja mahdolliset korvaavat polttoaineet ovat osa energiamarkkinoiden transitiota. Tähän liittyen energiaverotuksen uudistamista selvittävä työryhmä on valmistellut hallitusohjelmakirjausten toimeenpanoa ja on suhteellisen laajasti arvioinut tähän liittyen energiaverojärjestelmän kehitystarpeita. Kommenttipyyntöön taustalla on myös budjettineuvottelujen kirjaus päästökauppaan liittyvä lattiahintamekanismi, jonka tarkoituksena on varmistaa turpeen käytön vähintään puolittuminen myös siinä tilanteessa, että päästöoikeuden hinta ennusteista poiketen laskee alle lattiahintatason. Tähän liittyen laaja-alainen työryhmä esitti juuri julkistetussa raportissaan lattiahintamekanismiin liittyen kritiikkiä ja esitti siihen liittyvää joustomekanismia.

Valtiovarainministeriö on pyytänyt poliittisen päätöksenteon tueksi mahdollisimman yksityiskohtaista näkemystä seuraaviin kysymyksiin:

1. Lattiahintamekanismi: Millä päästöoikeuden ja veron yhteisellä tasolla (€/tCO₂) tavoite energiakäytön vähintään puolittamisesta saavutetaan ja mihin määritelty taso perustuu?
2. Lattiahintamekanismi: Minkälainen yksityiskohtainen kirjaus tai kaava energiaverolakiin olisi vuoden 2022 alusta voimaantulevaksi säädettävä, jotta turpeen energiakäytön vähenemä vuosina 2022-2030 vastaisi hallitusohjelman tavoitetta turpeen energiakäytön vähintään puolittumisesta? Mistä lähteestä ja minä ajankohtana käytettävät tiedot olisi poimittava?
3. Turvetyöryhmän esitykset: Turvetyöryhmä esitti lattiahintamekanismin täydentämistä joustomekanismilla, jossa energiaturpeen vero riippuisi käänteisesti päästöoikeuden hintakehityksestä. Olisiko veron ja päästöoikeuden yhteenlaskettavan tason heijastuttava myös verotasoon alentavasti esimerkiksi siirtymän alueellisen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden tavoitteiden tai huoltovarmuustavoitteiden saavuttamiseksi, kuitenkin hallituksen ilmastopoliittiset tavoitteet muistaen?
4. Turvetyöryhmän esitykset: Turvetyöryhmä esitti turpeen verottoman laitospohjaisen käytön alarajan nostamista 5 000 MWh:sta 10 000 MWh:iin ja nykyisestä poiketen verottomuuden ulottamista rajan alle jäävien sijaan kaikkiin toimijoihin. Olisiko toimenpide mielestänne perusteltu huolto- ja toimitusvarmuuden, ilmasto- ja energiapoliittisten tavoitteiden sekä hallitun siirtymän näkökulmasta?

Näkemyksenäni esitän seuraavaa:

1. ja 2. Lattiahintamekanismi: Kysymykseen millä päästöoikeuden ja veron yhteisellä ((€/tCO₂) tavoite turpeen energiakäytön vähintään puolittamisesta saavutetaan ei ole suoraviivaista vastausta. Tämä riippuu päästöoikeuden hinnan ja veron lisäksi erityisesti turvetta korvaavien vaihtoehtojen hintakehityksestä ja erityisesti niiden suhteellisesta hinnasta verrattuna turpeen hintaan. Tällä hetkellä rakennetaan mm. tuulivoimaa voimakkaasti, jota tullaan hyödyntämään sähköntuotannon lisäksi myös lämpöön liittyvissä poltottomissa ratkaisuissa. Mikäli tuulivoiman markkinaehtoinen rakentaminen etenee vauhdilla, ja lisäksi erilaisten varastointiratkaisujen kustannukset pienevät ennustetusti, turve ei ole vuoden 2020 päästöoikeuden hinnalla enää kilpailukykyinen varsinkaan silloin kun tehdään uusia tai mittavia korvausinvestointeja. Olisikin keskityttävä siihen, että polttoon perustumattomien ratkaisujen etenemistä vauhditetaan mahdollisuuksien mukaan. Jo hieman maltillisemmalla poltottomien ratkaisujen etenemisuralla näkemykseni on, että päästöoikeuden hintatasolla 35-40 €/t kansallista lattiahintaan liittyvää veroa ei tarvita. Toisaalta on ennustettu, että nykyinen päästökauppakausi on jäämässä ylijäämäiseksi, ja tämä nostaa riskiä päästöoikeuden hinnan laskulle sellaiselle tasolle, että lattiahinta saavutetaan. Pidän tätä kuitenkin aika epätodennäköisenä.
3. Turvetyöryhmän esitys lattiahintamekanismin täydentämisestä joustomekanismilla on selkeästi päästökaupan ohjausvaikutusta heikentävä, eikä mielestäni ole kannatettava. Päästökauppa pyrkii ohjaamaan päästövähennykset kohteisiin, joissa se on yhteiskunnan näkökulmasta tehokkainta toteuttaa. Ehdotettu käänteinen veron riippuvuus päästöoikeuden hinnasta vähentää kustannustehokkuutta ja ohjaa päästöjen vähentämisen kohteisiin, joissa se on kalliimpaa. On totta, että siirtymän aikana alueelliseen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen on kiinnitettävä huomioita ja pyrittävä turvaamaan kohtuuttomat rasitukset mm. ohjaamalla ja tukemalla uudelleen suunnattua yritystoimintaa.

4. Turvetyöryhmän esitys verottoman laitospöytäkäytön alarajan nostamisesta 5 000 MWh:sta 10000 MWh:iin ei ole mielestäni perusteltua ainakaan ilman huolellista jatkoselvitystä. Pahimmillaan verottomuuden rajan nostaminen hidastaisi poltottomiin ratkaisuihin siirtymistä ja siirtäisi vain näihin turvetta käyttäviin laitoksiin liittyvää ongelmaa eteenpäin muutamalla vuodella. Jatkoselvityksessä olisi hyvä analysoida auttaisiko tällainen ratkaisu mm. biopolttoaineiden käyttöön liittyvää painetta. Tärkeää olisi toteuttaa energiatransitio siten, että minimoidaan turpeen korvaaminen muilla poltettavilla (käytännössä biopolttoaineet) ratkaisuilla ja pyritään siirtymään poltottomiin vaihtoehtoihin mahdollisimman suoraan.

10.4.2021

Maria Kopsakangas-Savolainen

Tutkimusprofessori

Suomen Ympäristökeskus ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulu